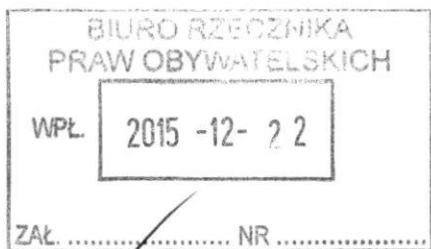

Warszawa, 21 grudnia 2015 r.

Podsekretarz Stanu

DL-IV-401-8/15/6

Pan

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

W odpowiedzi na pismo z dnia 26 października 2015 r. w sprawie odszkodowania za niesłuszne pozbawienie wolności (sygn. II.510.637.2015.MWa) uprzejmie informuję, iż w ocenie Ministra Sprawiedliwości aktualne uregulowania prawnokarne w tym zakresie są wystarczające dla realizacji zobowiązań międzynarodowych RP.

Jak zauważa Rzecznik Praw Obywatelskich, Kodeks postępowania karnego [w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 27 września 2013 r. (Dz. U. poz.1247), która w zasadniczej części weszła w życie w dniu 1 lipca 2015 r.] przewiduje obszerny katalog przypadków, w których osoba pozbawiona wolności w toku postępowania karnego może domagać się od Skarbu Państwa odszkodowania i zadośćuczynienia po prawomocnym zakończeniu tegoż postępowania. Dodać warto, iż w przypadku, w którym oskarżony traci prawo do odszkodowania z uwagi na zaliczenie okresu pozbawienia wolności na rzecz kar, środków karnych lub środków zabezpieczających nałożonych w innym postępowaniu, zachowuje on prawo do żądania zadośćuczynienia (art. 553 § 4 k.p.k. *in fine*).

Zaznaczyć należy, iż odszkodowanie i zadośćuczynienie należne jest w przypadku zastosowania któregokolwiek ze środków przymusu opisanych w dziale VI k.p.k., nie tylko tymczasowego aresztowania. Ponadto by było ono należne wystarczy, aby taki środek został zastosowany, zaś postępowanie zakończyło się uniewinnieniem lub umorzeniem postępowania, bądź też skazaniem lub warunkowym umorzeniem, lecz całość zastosowanego środka nie została zaliczona na poczet kary. Podstawą zasądzenia odszkodowania lub

zadośćuczynienia jest więc samo zastosowanie danego środka, nie zaś jego ewentualna niesłuszność (co nie podlega nawet badaniu przez sąd).

Rozważając zaproponowane przez Rzecznika Praw Obywatelskich wprowadzenie dodatkowej możliwości żądania odszkodowania za tymczasowe aresztowanie jeszcze w toku trwającego postępowania karnego, stwierdzić należy, iż prowadziłyby to do szeregu trudności procesowych. Przede wszystkim nie jest jasne na jakich przesłankach miałyby opierać się przyznanie odszkodowania – w sposób oczywisty niemożliwe byłoby recypowanie z art. 552a k.p.k. warunku jedynie samego zastosowania tymczasowego aresztowania. Wskazać należy, iż warunkiem takim nie mógłby być także sam okres stosowania tymczasowego aresztowania, w pełni możliwe są bowiem przypadki, kiedy nawet długotrwałe pozbawienie wolności na etapie postępowania przygotowawczego jest uzasadnione. Należałoby także zadać pytanie jaki sąd miałby dokonywać takiej oceny i jaki byłby jej wpływ na toczące się postępowanie, w szczególności czy byłby nią związany sąd decydujący o ewentualnym przedłużeniu stosowania tymczasowego aresztowania.

Wskazać przy tym należy, iż system postępowania karnego już obecnie zawiera szereg mechanizmów gwarancyjnych mających zapobiec stosowaniu tymczasowego aresztowania na okres dłuższy, niż jest to niezbędnie konieczne dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Wśród nich wymienić należy przede wszystkim szczególne przesłanki (zarówno pozytywne, jak i negatywne) stosowania tymczasowego aresztowania określone w art. 258 i 259 k.p.k., a także na przepis obligujący organ do niezwłocznego uchylenia jego stosowania w przypadku ustania przyczyn ku temu (art. 253 § 1 k.p.k.). Wspomnieć też warto o art. 263 § 4b k.p.k., dodanym nowelizacją z dnia 27 września 2013 r., zabraniającym przedłużania stosowania tymczasowego aresztowania ponad terminy określone w art. 263 § 2 i 3 k.p.k., jeżeli realnie grożąca oskarżonemu kara nie przekracza odpowiednio 3 i 5 lat pozbawienia wolności.

W tym kontekście nie można również pominąć rozwiązań wprowadzonych ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843 ze zm.). Strona postępowania karnego może na jej podstawie wnieść skargę o stwierdzenie, że nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w jej sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności

faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd, w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego, uwzględniając charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (art. 2 ust. 2 ustawy). W przypadku stwierdzenia przewlekłości, sąd może zalecić organowi prowadzącemu postępowanie podjęcie określonych czynności we wskazanym terminie, a także przyznać skarżącemu sumę pieniężną w wysokości od 2.000 do 20.000 zł (art. 12 ust. 3 i 4 ustawy).

Reasumując, na obecnym etapie nie ma potrzeby wprowadzania dodatkowych podstaw żądania odszkodowania za stosowanie tymczasowego aresztowania, gdyż istniejące instrumenty są wystarczające do zagwarantowania praw obywateli zgodnie z wymogami Międzynarodowego Paktu Praw Politycznych i Obywatelskich oraz Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Z powrotem

**PODSEKRETARZ STANU
w Ministerstwie Sprawiedliwości**

Lukasz Plebiak

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
DEPARTAMENT LEGISLACYJNY

DL – IV – 401 – 8 / 15 / 6

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2015 -12- 22
ZAL.	NR

Pan
Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich

Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa